

REWITALIZACJA PRZESTRZENI RYNKÓW I PLACÓW MIEJSKICH

Posted on 12 maja 2023

W ostatnim czasie wiele emocji wzbudzają modernizowane rynki i place miejskie. Pod hasłem rewitalizacji, która według ustawy z 2015 r., oznacza ożywienie i polepszenie jakości życia, na szeroką skalę prowadzone są prace, zmieniające te ważne dla każdej miejscowości miejsca.

Pierwsze rynki zostały wytyczone w okresie średniowiecza, gdy powstało prawo lokacyjne. Na przestrzeni wieków i w różnej sytuacji społeczno-politycznej, pełniły rozmaite funkcje, od placów targowych, po miejsca zgromadzeń i uroczystości patriotycznych, państwowych i kościelnych. Były „sercem” miasta i jego wizytówką. Przez kilka wieków były to przestrzenie wolne od drzew, z czasem część z nich została zazieleniona. Wiązało się to z dziewiętnastowiecznym ogólnym trendem poprawy warunków higienicznych w europejskich miastach, ale także z celowym działaniem zaborców, uniemożliwiającym organizowanie zgromadzeń niepodległościowych. Po II wojnie światowej, większość rynków zamieniono w skwery, często z przystankiem autobusowym i kioskiem Ruchu.

Bojanów - rynek przed 1941 r.

Dynów - rynek

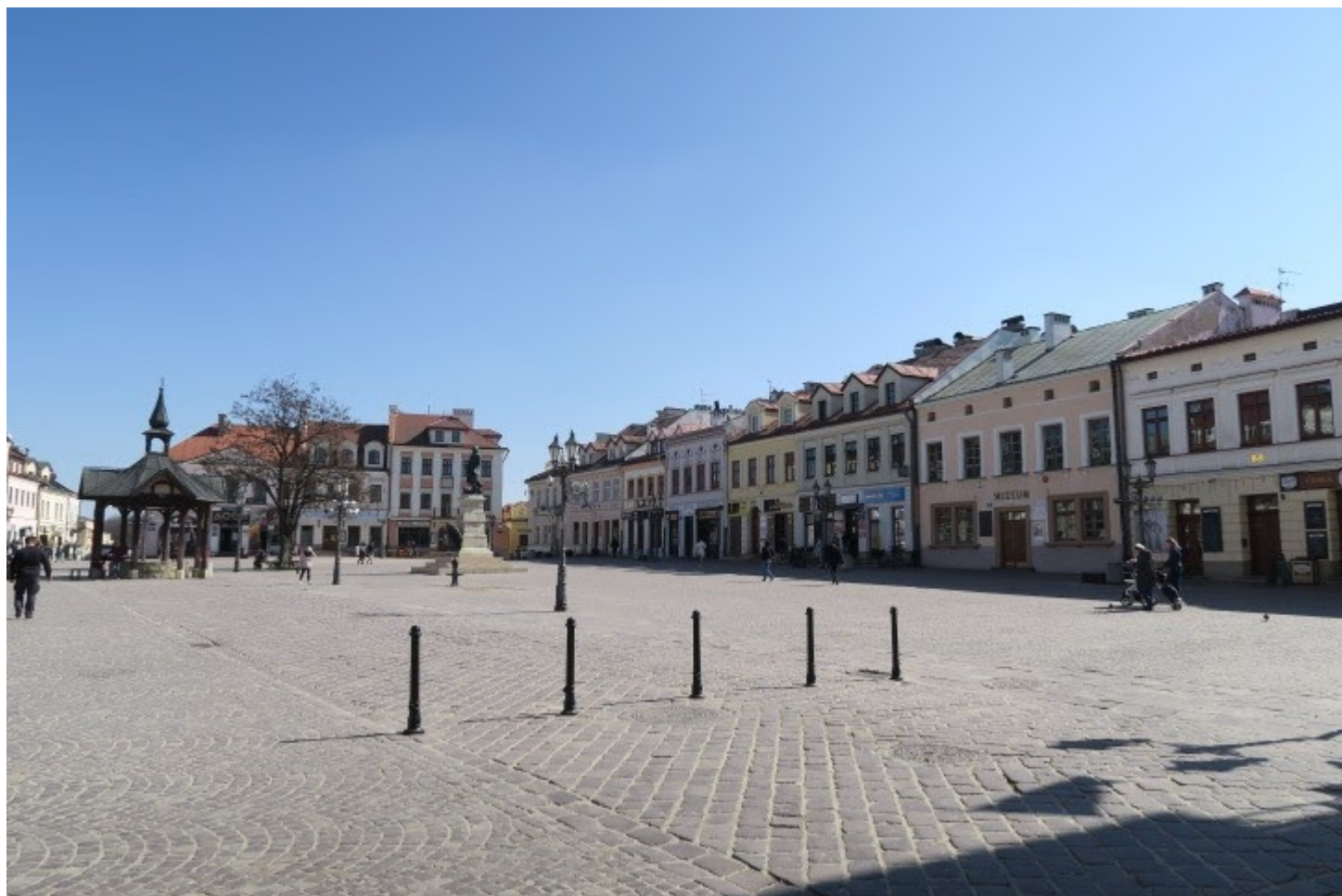
Knyszyn - rynek

Współczesne zmiany w zagospodarowaniu przestrzeni rynków, w większości przypadków, nie pokryły się z oczekiwaniem społeczności, a nawet zaprzeczają intencjom działań rewitalizacyjnych. Zrealizowane projekty wpisują się w dwa przeciwstawne trendy. Pierwszy skupia próby dosłownego powrotu do średniowiecznej formy rynku. Drugi – modernizacje powojennego zagospodarowania i współczesne aranżacje. Nawet pobieżny przegląd realizacji pokazuje, że na terenie całego kraju, powstały miejsca bardzo podobne względem siebie, sprawiające wrażenie jakby projekt oparty był na jednym wzorcu, którego priorytetem była wymiana nawierzchni na solidny, importowany materiał oraz ustawienie fontanny i ławek, ewentualnie dosadzenie filigranowych form roślinnych. Realizacja wielu projektów prowadzi do zatracenia historycznego charakteru wnętrz urbanistycznych, ich indywidualnych cech, określających tożsamość każdego miejsca.

Oba kierunki zmian wywołują protesty społeczeństwa, środowisk przyrodniczych i konserwatorskich, z uwagi na pokrywanie placów nieprzepuszczalną, trwałą nawierzchnią betonową lub kamiennymi płytami, poprzedzone niejednokrotnie usuwaniem częściowo przepuszczalnej, kamiennej nawierzchni historycznej, a przede wszystkim usuwaniem istniejącej roślinności, bez względu na jej stan zachowania, wartość zabytkową i przyrodniczą oraz stan fitosanitarny. Realizacje te nie uwzględniają często tożsamości miejsca, kontekstu urbanistycznego i kompozycji krajobrazowej, co stanowi zagrożenie dla dziedzictwa kulturowego i wpisują się w zjawisko nazwane obecnie „betonozą”. Dlatego też Narodowy Instytut Dziedzictwa podjął się opracowania rekomendacji dotyczących współczesnych rewitalizacji rynków i placów miejskich, z zachowaniem czytelności historycznych przestrzeni, z jednoczesnym dostosowaniem ich funkcji do aktualnych potrzeb społeczeństwa. Mamy nadzieję, że ten dokument będzie wsparciem, m.in. dla samorządów, architektów krajobrazu i urbanistów we wzorcowej rewitalizacji rynków i odpowie na potrzeby wszystkich interesariuszy.

Tarnów, woj. małopolskie

Rzeszów, woj. podkarpackie

Brzeziny, woj. łódzkie

Łęczyca, woj. łódzkie